

Матрунчик Д. М.

кандидат технічних наук,

докторант кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Луцький національний технічний університет

м. Луцьк, Україна

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-362-3-42>

ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙ В ТНК ЯК БАЗОВА ПЕРЕДУМОВА ІННОВАЦІЙНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ РЕГІОНАЛЬНИХ ГОСПОДАРСЬКИХ КОМПЛЕКСІВ В УКРАЇНІ

В останні роки транснаціональні компанії (ТНК) на порядок збільшили асигнування в дослідження і розробки, які безпосередньо пов'язані з технологічною інфраструктурою, виробництвом мікросхем, технологіями штучного інтелекту та іншими інформаційно-комунікаційними технологіями. Однією з основних детермінант нарощення обсягів фінансового забезпечення інноваційної діяльності на провідних ТНК світу виступає цифрова трансформація управління матеріальними та фінансовими потоками. Прискорене впровадження технологій такої трансформації дає можливість знижувати рівень трансакційних витрат і отримувати конкурентну перевагу на тому чи іншому сегменті ринку інформаційно-телекомунікаційних технологій.

Практика фінансування інновацій ТНК в останні десятиліття продемонструвала наявність певних лекал, котрі визначають стратегію вибору джерел фінансово-інвестиційного забезпечення розбудови інноваційної інфраструктури, пріоритети фінансування відповідної фази життєвого циклу інноваційного продукту, а також методи стимулювання діяльності інженерно-технічних кадрів, які здійснюють дослідження та розробки.

Визначаючи характерні риси процесу фінансування інновацій в секторі ТНК, О.Смагло стверджує, що для кожної стадії інноваційного продукту може бути характерне окреме джерело фінансування. Початковим стадіям запровадження інновацій притаманне використання власних коштів ТНК, державних грантів, венчурного капіталу. Стадія росту потребує більш широкого залучення із зовнішніх джерел, таких як банківські позики, використання фінансових

інструментів фондового ринку. Ще одним чинником зростання ролі ТНК у створенні інновацій є те, що постійне зростання доходів великих корпорацій та зниження вартості менш потужних компаній, що сформувалося внаслідок криз, сприяють активним процесам їх поглинання [2].

Тобто стадія життєвого циклу інноваційного продукту детермінує вибір джерел фінансування інноваційної діяльності. Незважаючи на високий рівень концентрації інвестиційного потенціалу в секторі ТНК, на стадії росту вони виходять на ринок позикового капіталу, а також залучають різноманітні інструменти фондового ринку для забезпечення повноцінного фінансування капіталомістких інноваційних проєктів. Це підтверджує закономірності останніх років, що ТНК поряд з власними коштами активно використовує залучені та позикові кошти для фінансування розбудови інноваційної інфраструктури досліджень та розробок, а також апробації дослідних зразків передової техніки та технології.

Досвід фінансування інноваційної діяльності в секторі ТНК в останні роки продемонстрував зміну пріоритетів та форм, а також географії фінансово-інвестиційного забезпечення продукування інновацій. І. Ломачинська та Л. Аджадж констатують, що традиційно ТНК займалися НДДКР в основному в країнах базування. Але практика показує, що все частіше великі ТНК поглинають дрібні інноваційні компанії в різних країнах та регіонах. На сучасному етапі місце країни в системі світового господарства багато в чому визначається розвиненістю її наукової сфери. В результаті ТНК беруть на себе основну роль інвесторів інноваційних проєктів серед бізнес-суб'єктів. Намагаючись вдосконалити свої конкурентні стратегії, компанії застосовують інновації як основу конкурентоспроможності. З часом, інноваційна конкуренція виходить на якісно нові рівні, обумовлюючи суперництво між різними сферами діяльності, галузями, формами бізнесу, а в масштабах світу – між країнами [1]. Поглинання ТНК інноваційних компаній в окремих регіонах країн світу сприяє дифузії інновацій в країни, що розвиваються, а також забезпечує трансфер технологій в регіональні господарські комплекси з метою формування полюсів росту в територіальних утвореннях.

Експансія ТНК в окремі країни світу дасть можливість поступово скорочувати розрив в темпах інноваційного розвитку високорозвинених країн і країн, котрі донедавна відносилися до групи країн, що розвиваються. Особливо корисною є експансія ТНК в частині

фінансування інновацій для так званих депресивних регіонів, які тривалий період потребують модернізації ключових ланок господарського комплексу, а також посилення впливу інноваційного чинника на темпи соціально-економічного піднесення.

Приклад південнокорейських ТНК має бути взятий на озброєння в Україні, оскільки Південна Корея з індустріально відсталої аграрної країни за три десятиліття перетворилася в найпотужнішого азійського тигра якраз завдяки наданню пріоритету розбудові інноваційної інфраструктури та стимулюванню досліджень і розробок. Також прискорене впровадження інновацій дало можливість Сеулу у стислі терміни подолати наслідки корейської війни початку 50-х років, що є дуже актуальним для України з огляду на необхідність подолання наслідків вторгнення російських агресорів.

Більше того, Україна має сприятливі стартові умови для інноваційного ривка з огляду на розгалужену мережу науково-дослідних установ та потужний кадровий потенціал академічної, вузівської та галузевої науки. Враховуючи те, що науково-технічний потенціал країни зосереджений в декількох регіонах, в Україні в разі імплементації південнокорейського досвіду сформується сприятливі передумови для створення полюсів інноваційної трансформації регіональних господарських комплексів.

Сприятливою передумовою приходу в Україну ТНК, котрі спеціалізуються на інформаційно-комунікаційних технологіях, є те, що у попереднє десятиріччя відбувся прискорений розвиток ІТ-індустрії в Україні, оскільки наша країна має потужний резерв кадрів у сфері ІТ-технологій і тому вона стає дедалі привабливішим місцем для технологічних компаній, які прагнуть залучити кваліфікованих спеціалістів за конкурентоспроможною ціною. Зростанню ІТ-індустрії в Україні сприяє кілька чинників. Зокрема, вартість робочої сили в Україні загалом нижча порівняно з багатьма західними країнами, що робить її привабливим місцем для компаній, які прагнуть скоротити витрати на розвиток.

Для прискорення процесів приходу ТНК, які працюють у сфері інформаційно-телекомунікаційних технологій, в регіони України необхідно, щоб український уряд та інші публічні інститути продовжували розвивати сприятливу екосистему, задовольняючи потреби в інфраструктурі та просуваючи політику, яка заохочує зростання ІТ-сектору. За умови введення додаткових потужностей за рахунок ТНК галузь може мати позитивний вплив на економіку в

цілому, створюючи робочі місця, сприяючи інноваціям і залучаючи іноземні інвестиції.

Водночас позитивне вирішення завдання залучення ТНК, які працюють у сфері інформаційно-телекомунікаційних технологій, в регіони України вимагає створення відповідного інституціонального середовища, наближеного до того, в якому функціонують названі ТНК. Таке інституціональне середовище має передбачати створення комплексу стимулів шляхом інституціоналізації податкових та кредитних пільг для суб'єктів підприємницької діяльності, котрі фінансують дослідження та розробки, пов'язані з інноваційними технологіями. Необхідно розвивати інфраструктуру фінансового ринку для того, щоб підрозділи іноземних ТНК мали можливість результативно працювати на ринку позикового капіталу та використовувати повною мірою інструменти фондового ринку для залучення позикових коштів.

Література:

1. Ломачинська І. А., Аджадж Л. І. Інноваційна діяльність ТНК та її роль у розвитку світової економіки. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. Випуск 7. Частина 2. С. 74–78.

2. Смагло О. В. Інноваційно-інвестиційна діяльність транснаціональних корпорацій. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Випуск 26-1. С. 33–36.